

دانشگاه گیلان
دانشکده معماری و هنر

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد شهرسازی

بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی
(مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)

از

صفورا حیدری

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر نادر زالی

اسفند ماه ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده معماری و هنر

گروه شهرسازی

پایان‌نامه‌ی کارشناسی ارشد شهرسازی - برنامه‌ریزی منطقه‌ای

بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی
(مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)

از

« صفورا حیدری »

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر نادر زالی

اسفند ماه ۱۳۹۳

" حمد و سپاس "

سپاس فدایی را که سفنوران در ستودن او بمانند و شمارگران، شمردن نعمت‌های او ندانند و کوشندگان حق او گزاردن نتوانند، فدایی که پای اندیشه تیزگام در راه شناسایی او لنگ است و سر فکرت ژرف رو به دریای معرفتش برسنگ.

اینک که با موفقیت دوران تمصیل را به اتمام رسانده او را سپاس می‌گویم که گردن نهاده عزت او، پناه فواید از معصیت او و نیازمند کفایت اویم. پروردگارا در قلب من چراغ معرفت بر افروز و لمظه‌ای مرا بفرود وا مگذار. زیرا که نهال سال‌های عمر، به ثمر نشسته و من به نتیجه آن سرافراز و مدیونم، دینی سنگین که باید ادا کنم به میهن، به فاک‌ی که دوستش دارم، به ملت به خانواده‌ام و به آنان که در هر مرحله از تمصیل به من بیدریغ آموخته‌اند.

تقدیم به :

پیشگاه مقدس حضرت ولی عصر مهدی موعود عجل ... تعالی فرجه الشریف

تقدیم به :

پدر و مادر عزیز و مهربانم که بعد از ذات پاک پروردگار یکتا همه وجودم از آن ایشان است و جمله توفیقاتم در زندگی مدیون فداکاری ها و حمایت های بی شائبه و الطاف فالصانه مبران ناپذیرشان می باشد که با این اندک قطره ای از دریای زحمات آنها را ارچ نهاده باشم. و تقدیم به فواهر عزیزم که مضورش همواره برایم قوت قلبی است.

تقدیم به :

تقدیم به آنهایی که دوستشان دارم، بیاد روزهای فوشی که در کنار هم بودیم.

سپاس :

صمیمانه‌ترین تشکرات و سپاس خود را به مضور جناب آقای دکتر نادر زالی که به عنوان استاد راهنما همواره با راهنمایی‌های ارزنده خود و بردباری و حمایت فویش، مشوق من بوده‌اند، تقدیم می‌دارم.

تشکر و سپاس فراوان خود را نسبت به عموی عزیز و بزرگوارم جناب آقای مهندس محمد میدری که همواره مشاور و راهنمایم در همه‌ی مراحل زندگی بوده‌اند ابراز می‌دارم. با تشکر و قدردانی از پیشگاه اساتید گرانقدر گروه شهرسازی دانشگاه گیلان و داوران گرامی جناب آقای دکتر مسن امدی و جناب آقای دکتر نورالدین عظیمی و همه‌ی اساتیدی که در طول مدت تمصیل از علم و نظارت ایشان بهره برده‌ام.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
ش.....	فهرست جدول‌ها.....
ط.....	فهرست شکل‌ها.....
ظ.....	فهرست نقشه‌ها.....
ع.....	چکیده فارسی.....
غ.....	Abstract.....
۱.....	فصل اول :
۲.....	۱-۱- مقدمه
۳.....	۱-۲- بیان مسأله
۴.....	۱-۳- اهمیت مسأله و ضرورت پژوهش.....
۵.....	۱-۴- سوال پژوهش.....
۵.....	۱-۵- بیان اهداف پژوهش.....
۵.....	۱-۵-۱- هدف کلی.....
۵.....	۱-۵-۲- اهداف خاص.....
۶.....	۱-۶- فرضیه های پژوهش.....
۷.....	۱-۷- روش پژوهش.....
۷.....	۱-۷-۱- روش گردآوری اطلاعات.....
۸.....	۱-۷-۲- روش تجزیه و تحلیل اطلاعات.....
۸.....	۱-۸- مفاهیم و ادبیات پژوهش.....
۸.....	۱-۸-۱- امنیت.....
۱۰.....	۱-۸-۱-۱- امنیت ملی.....
۱۱.....	۱-۸-۱-۱-۱- ابعاد امنیت ملی.....
۱۱.....	۱-۸-۱-۲- امنیت اجتماعی.....
۱۲.....	۱-۸-۱-۳- امنیت اقتصادی.....
۱۳.....	۱-۸-۱-۴- امنیت سیاسی.....
۱۳.....	۱-۸-۲- توسعه.....
۱۴.....	۱-۸-۲-۱- توسعه پایدار.....

۱۵	۱-۸-۳- مفهوم منطقه.....
۱۵	۱-۸-۴- مفهوم مرز.....
۱۶	۱-۸-۴-۱- تعریف مرز.....
۱۶	۱-۸-۴-۲- اختلافات مرزی.....
۱۷	۱-۸-۴-۳- مناطق مرزی.....
۱۷	۱-۸-۵- آمایش سرزمین.....
۱۷	۱-۸-۵-۱- مفهوم آمایش مناطق مرزی.....
۱۸	۱-۸-۶- تعادل و عدم تعادل در مناطق مرزی.....
۱۸	۱-۸-۷- قومیت.....
۱۹	۱-۸-۸- بلوچ ها.....
۱۹	۱-۸-۹- قاجاق.....
۱۹	۱-۸-۱۰- تروریسم.....
۲۰	فصل دوم :
۲۱	۲-۱- مقدمه.....
۲۱	۲-۲- مطالعات مرزی.....
۲۲	۲-۲-۱- اختلاف و درگیری های سرزمینی.....
۲۲	۲-۲-۲- موانع مدیریت مرزها.....
۲۳	۲-۳- رویکردهای امنیت.....
۲۴	۲-۴- نظریه های امنیت در جهان و تحلیل مفهوم مرز بر مبنای آن.....
۲۵	۲-۴-۱- نظریه ی واقع گرایی (نگرش امنیت - قدرت).....
۲۵	۲-۴-۲- دیدگاه امنیت - توسعه.....
۲۶	۲-۴-۳- دیدگاه چند سویه نگر (امنیت همه جانبه).....
۲۷	۲-۴-۴- دیدگاه های نظریه پردازان بلوک شرق در مورد امنیت ملی.....
۲۸	۲-۴-۵- شاخصه های نوین امنیتی بعد از جنگ سرد (دهه ی ۹۰ م).....
۲۹	۲-۴-۶- دیدگاه های نظریه پردازان کشورهای جهان سوم.....
۳۱	۲-۵- ملاحظات امنیتی ایران.....
۳۱	۲-۵-۱- ملاحظات امنیتی ایران قبل از انقلاب اسلامی.....
۳۱	۲-۵-۲- ملاحظه های امنیتی ایران پس از انقلاب اسلامی.....
۳۲	۲-۶- پایه های نظری آمایش مناطق مرزی.....
۳۲	۲-۶-۱- دیدگاه های نظری توسعه ی منطقه ای و مفهوم استنباطی مرز از این دیدگاه ها.....

۳۲	۱-۱-۶-۲- نظریه ی مکان مرکزی کریستالر.....
۳۳	۱-۱-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه کریستالر.....
۳۳	۲-۱-۶-۲- نظریه ی کاربری اراضی یا نظریه ی مکانیابی صنعتی.....
۳۴	۱-۲-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه کاربری اراضی.....
۳۴	۳-۱-۶-۲- نظریه ی قطب رشد.....
۳۴	۱-۳-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه قطب رشد.....
۳۵	۴-۱-۶-۲- نظریه ی مرکز رشد.....
۳۵	۱-۴-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه مرکز رشد.....
۳۵	۵-۱-۶-۲- نظریه ی مرکز - پیرامون.....
۳۶	۱-۵-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه مرکز - پیرامون.....
۳۷	۶-۱-۶-۲- نظریه ی برگشت تمرکز.....
۳۷	۱-۶-۱-۶-۲- تحلیل مفهوم استنباطی مرز از دیدگاه نظریه برگشت تمرکز.....
۳۷	۲-۶-۲- دیدگاه های نظری آمایش مناطق مرزی.....
۳۷	۱-۲-۶-۲- دیدگاه های نظری هانسن.....
۳۸	۲-۲-۶-۲- دیدگاه های نظری جونز و وایلد.....
۳۹	۷-۲- مناطق مرزی ایران (قبل و بعد از انقلاب اسلامی).....
۴۰	۸-۲- سیاست های امنیتی متناسب با اصول آمایش سرزمین.....
۴۰	۹-۲- ملاحظه های امنیتی و دفاعی در سیاست های آمایش سرزمین مصوب مقام معظم رهبری.....
۴۱	۱۰-۲- رویکردهای برنامه ریزی توسعه ی مناطق مرزی و محروم.....
۴۱	۱۱-۲- نگرش های حاکم در ارتباط با توسعه و امنیت.....
۴۲	۱-۱۱-۲- نگرش قائل به تقدم امنیت بر توسعه.....
۴۲	۲-۱۱-۲- نگرش قائل به تقدم توسعه بر امنیت.....
۴۲	۳-۱۱-۲- نگرش قائل به درک متقابل امنیت و توسعه.....
۴۲	۴-۱۱-۲- نگرش قائل به تفکیک توسعه و امنیت در عرصه ی عمل.....
۴۳	۱۲-۲- توسعه ملی و امنیت ملی.....
۴۴	۱۳-۲- سنجش توسعه یافتگی مناطق و ویژگی های شاخص های آن.....
۴۴	۱۴-۲- پیشینه تحقیق.....
۵۲	۱۵-۲- نتیجه گیری.....
۵۷	فصل سوم :
۵۸	۱-۳- مقدمه.....

- ۳-۲- مشخصات طبیعی و تقسیمات کشوری ۵۸
- ۳-۳- موقعیت طبیعی و جغرافیایی ۵۹
- ۳-۴- آب و هوا ۶۰
- ۳-۵- تاریخچه استان ۶۰
- ۳-۶- تقسیمات کشوری در محدوده استان در سال ۱۳۹۰ ۶۲
- ۳-۶-۱- شهرستان ایرانشهر ۶۲
- ۳-۶-۲- شهرستان چابهار ۶۳
- ۳-۶-۳- شهرستان خاش ۶۴
- ۳-۶-۴- شهرستان دلگان ۶۵
- ۳-۶-۵- شهرستان زابل ۶۶
- ۳-۶-۶- شهرستان زابلی ۶۷
- ۳-۶-۷- شهرستان زاهدان ۶۸
- ۳-۶-۸- شهرستان زهک ۶۹
- ۳-۶-۹- شهرستان سراوان ۷۰
- ۳-۶-۱۰- شهرستان سرباز ۷۱
- ۳-۶-۱۱- شهرستان سیب و سوران ۷۲
- ۳-۶-۱۲- شهرستان کنارک ۷۳
- ۳-۶-۱۳- شهرستان نیکشهر ۷۴
- ۳-۶-۱۴- شهرستان هیرمند ۷۵
- ۳-۷- جمعیت ۷۶
- ۳-۸- نیروی انسانی و اشتغال ۷۶
- ۳-۹- بازرگانی و تجارت ۷۸
- ۳-۹-۱- وضعیت موجود بخش بازرگانی و تجارت خارجی استان ۷۸
- ۳-۹-۲- شاخص های بخش بازرگانی و تجارت استان در سال ۹۰ ۷۸
- ۳-۹-۳- عملکرد بازارچه های مرزی استان ۷۹
- ۳-۱۰- صنعت و معدن ۸۰
- ۳-۱۰-۱- صنعت ۸۱
- ۳-۱۰-۱-۱- جواز تأسیس و پروانه بهره برداری صادر شده برای ایجاد کارگاه های صنعتی ۸۱
- ۳-۱۰-۱-۲- مهم ترین واحدهای فعال صنعتی استان تا پایان سال ۱۳۹۰ ۸۱
- ۳-۱۰-۱-۳- بررسی وضعیت شهرک های صنعتی استان در سال ۱۳۹۰ ۸۱

۸۲	۳-۱۰-۲-۱- نقش معدن در اقتصاد استان
۸۲	۳-۱۰-۲-۲- تعداد معادن فعال استان
۸۲	۳-۱۰-۲-۳- تعداد شاغلین معادن فعال استان
۸۲	۳-۱۰-۲-۴- میزان و ارزش تولیدات معادن فعال استان
۸۲	۳-۱۱- کشاورزی، دامپروری شیلات
۸۳	۳-۱۲- بنادر استان
۸۴	۳-۱۲-۱- بنادر شهید بهشتی و شهید کلانتری چابهار
۸۴	۳-۱۲-۲- مزیت ترانزیتی چابهار
۸۵	فصل چهارم :
۸۶	۴-۱- مقدمه
۸۶	۴-۲- علم
۸۶	۴-۳- مفهوم تحقیق علمی
۸۶	۴-۴- تحقیقات علمی بر اساس هدف
۸۶	۴-۴-۱- تحقیق کاربردی
۸۷	۴-۴-۱-۱- تحقیقات علمی
۸۷	۴-۴-۱-۱-۱- تحقیقات علمی بر اساس ماهیت و روش
۸۷	۴-۴-۱-۱-۲- تحقیقات توصیفی
۸۷	۴-۴-۱-۲-۱- تحقیقات توصیفی - تحلیلی
۸۷	۴-۴-۱-۳- تحقیقات همبستگی
۸۸	۴-۵- روش های گردآوری اطلاعات
۸۸	۴-۵-۱- روش کتابخانه ای
۸۸	۴-۵-۲- روش های میدانی
۸۸	۴-۶- تجزیه و تحلیل داده ها
۸۸	۴-۶-۱- شیوه ی تجزیه و تحلیل کمی
۸۹	۴-۶-۱-۱- تجزیه و تحلیل با استفاده از آمار توصیفی
۸۹	۴-۶-۱-۱-۱- فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)
۸۹	۴-۶-۱-۱-۱-۱- مراحل فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۹۱	۴-۶-۱-۱-۲- مزایای فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۹۲	۴-۶-۱-۱-۳- محدودیت عمده روش فرایند تحلیل سلسله مراتبی
۹۳	۴-۶-۱-۱-۴- نرم افزار EXPERT CHOICE

۹۳	۴-۶-۱-۱-۲-مدل تاکسونومی عددی
۹۶	۴-۶-۱-۱-۲-۱-ویژگی های روش تاکسونومی
۹۷	۴-۶-۱-۲-تجزیه و تحلیل با استفاده از آمار استنباطی
۹۷	۴-۶-۱-۲-همبستگی
۹۸	۴-۶-۱-۲-۲-رگرسیون چند متغیری
۹۸	۴-۷-متغیر
۹۸	۴-۷-۱-متغیر مستقل و وابسته
۱۰۱	فصل پنجم :
۱۰۲	۵-۱-مقدمه
۱۰۲	۵-۲-ارزیابی امنیت شهرستان ها
۱۰۲	۵-۲-۱-مرحله ی اول : ساختن سلسله مراتب
۱۰۲	۵-۲-۱-۱-هدف
۱۰۲	۵-۲-۱-۲-معیارها
۱۰۲	۵-۲-۱-۳-زیرمعیارها
۱۰۳	۵-۲-۱-۴-گزینه ها
۱۰۴	۵-۲-۲-مرحله ی دوم : بررسی ضریب اهمیت معیارها و زیرمعیارها
۱۰۴	۵-۲-۲-۱-ضریب اهمیت معیارها
۱۰۵	۵-۲-۲-۲-ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اقتصادی
۱۰۶	۵-۲-۲-۳-ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اجتماعی
۱۰۷	۵-۲-۲-۴-ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت سیاسی
۱۰۹	۵-۲-۳-مرحله ی سوم : تعیین ضریب اهمیت گزینه ها (شهرستان ها)
۱۰۹	۵-۲-۳-۱-ضریب اهمیت شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت اقتصادی
۱۱۰	۵-۲-۳-۱-۱-ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها نسبت به شاخص های امنیت اقتصادی
۱۱۲	۵-۲-۳-۲-ضریب اهمیت شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت اجتماعی
۱۱۳	۵-۲-۳-۲-۱-ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها نسبت به شاخص های امنیت اجتماعی
۱۱۵	۵-۲-۳-۳-ضریب اهمیت شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت سیاسی
۱۱۶	۵-۲-۳-۳-۱-ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها نسبت به شاخص های امنیت سیاسی
۱۱۸	۵-۲-۴-مرحله ی چهارم : تعیین امتیاز نهایی گزینه ها
۱۱۸	۵-۲-۴-۱-امتیاز نهایی

۱۲۰ ۵-۲-۵- رتبه بندی امنیت شهرستان ها
۱۲۱ ۵-۳-۳- ارزیابی توسعه ی شهرستان ها
۱۲۲ ۵-۳-۱- توسعه ی اجتماعی - فرهنگی
۱۲۴ ۵-۳-۲- توسعه ی اقتصادی
۱۲۶ ۵-۳-۳- توسعه ی زیربنایی
۱۲۸ ۵-۳-۴- توسعه
۱۳۰ ۵-۳-۵- رتبه بندی توسعه ی شهرستان ها
۱۳۱ ۵-۴- نتیجه گیری
۱۳۳ فصل ششم :
۱۳۴ ۶-۱- مقدمه
۱۳۶ ۶-۲- آزمون فرضیات
۱۳۷ ۶-۲-۱- آزمون کولموگروف - اسمیرنوف (K-S)
۱۳۷ ۶-۲-۲- فرضیه اول
۱۳۸ ۶-۲-۳- فرضیه دوم
۱۳۸ ۶-۲-۴- فرضیه سوم
۱۳۹ ۶-۲-۵- فرضیه چهارم
۱۳۹ ۶-۲-۶- فرضیه پنجم
۱۴۰ ۶-۲-۷- فرضیه ششم
۱۴۰ ۶-۲-۸- فرضیه هفتم
۱۴۱ ۶-۲-۹- فرضیه هشتم
۱۴۱ ۶-۲-۱۰- فرضیه نهم
۱۴۲ ۶-۲-۱۱- فرضیه دهم
۱۴۲ ۶-۲-۱۲- فرضیه یازدهم
۱۴۳ ۶-۲-۱۳- فرضیه دوازدهم
۱۴۳ ۶-۲-۱۴- فرضیه سیزدهم
۱۴۴ ۶-۲-۱۵- فرضیه چهاردهم
۱۴۴ ۶-۲-۱۶- فرضیه پانزدهم
۱۴۵ ۶-۲-۱۷- فرضیه شانزدهم
۱۴۵ ۶-۳- آزمون رگرسیون
۱۴۶ ۶-۴- نتیجه گیری

۶-۵- راهبردهای پیشنهادی ۱۴۸

منابع و مأخذ ۱۵۵

پیوست ۱۸۱

فهرست جدول‌ها

- جدول ۲-۱. توضیح، مشخصات و تحلیل نظریه ی واقع گرایی..... ۲۵.
- جدول ۲-۲. توضیح، مشخصات و تحلیل دیدگاه امنیت - توسعه..... ۲۵.
- جدول ۲-۳. توضیح، مشخصات و تحلیل دیدگاه چند سویه نگر..... ۲۶.
- جدول ۲-۴. توضیح، مشخصات و تحلیل دیدگاه نظریه پردازان بلوک شرق در مورد امنیت ملی..... ۲۷.
- جدول ۲-۵. توضیح، مشخصات و تحلیل شاخصه های نوین امنیتی بعد از جنگ سرد (دهه ی ۹۰ م)..... ۲۸.
- جدول ۲-۶. توضیح، مشخصات و تحلیل دیدگاه های نظریه پردازان کشورهای جهان سوم..... ۲۹.
- جدول ۲-۷. توضیح، مشخصات و تحلیل ملاحظات امنیتی ایران قبل از انقلاب اسلامی..... ۳۱.
- جدول ۲-۸. توضیح، مشخصات و تحلیل ملاحظات امنیتی ایران پس از انقلاب اسلامی..... ۳۱.
- جدول ۲-۹. توضیح، مشخصات و تحلیل مناطق مرزی ایران..... ۳۹.
- جدول ۲-۱۰. مطالعات انجام شده در زمینه ی امنیت و توسعه..... ۴۴.
- جدول ۳-۱. تقسیمات شهرستان ایرانشهر در سال ۱۳۹۰..... ۶۲.
- جدول ۳-۲. تقسیمات شهرستان چابهار در سال ۱۳۹۰..... ۶۳.
- جدول ۳-۳. تقسیمات شهرستان خاش در سال ۱۳۹۰..... ۶۴.
- جدول ۳-۴. تقسیمات شهرستان دلگان در سال ۱۳۹۰..... ۶۵.
- جدول ۳-۵. تقسیمات شهرستان زابل در سال ۱۳۹۰..... ۶۶.
- جدول ۳-۶. تقسیمات شهرستان زابلی در سال ۱۳۹۰..... ۶۷.
- جدول ۳-۷. تقسیمات شهرستان زاهدان در سال ۱۳۹۰..... ۶۸.
- جدول ۳-۸. تقسیمات شهرستان زهک در سال ۱۳۹۰..... ۶۹.
- جدول ۳-۹. تقسیمات شهرستان سراوان در سال ۱۳۹۰..... ۷۰.
- جدول ۳-۱۰. تقسیمات شهرستان سرباز در سال ۱۳۹۰..... ۷۱.
- جدول ۳-۱۱. تقسیمات شهرستان سیب و سوران در سال ۱۳۹۰..... ۷۲.
- جدول ۳-۱۲. تقسیمات شهرستان کنارک در سال ۱۳۹۰..... ۷۳.
- جدول ۳-۱۳. تقسیمات شهرستان نیکشهر در سال ۱۳۹۰..... ۷۴.
- جدول ۳-۱۴. تقسیمات شهرستان هیرمند در سال ۱۳۹۰..... ۷۵.
- جدول ۳-۱۵. جمعیت شهرستان های استان به تفکیک مناطق شهری و روستایی و غیرساکن بر اساس سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۹۰..... ۷۶.
- جدول ۳-۱۶. شاخص ها و نماگرهای نیروی انسانی سیستان و بلوچستان در سال های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰..... ۷۷.
- جدول ۳-۱۷. مقایسه صادرات گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰..... ۷۸.
- جدول ۳-۱۸. مقایسه واردات گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰..... ۷۸.

جدول ۳- ۱۹. مقایسه درآمدهای گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۸
جدول ۳- ۲۰. ترانزیت خارجی گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۱. عملکرد ترانزیت داخلی گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۲. حجم و ارزش کالاهای ورود موقت گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۳. حجم و ارزش کالاهای مرجوعی گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۴. قاچاق کالا در گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۵. مسافرین ورودی و خروجی گمرکات استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۷۹
جدول ۳- ۲۶. عملکرد بازارچه های مرزی استان سیستان و بلوچستان در سال های ۸۹ و ۹۰.....	۸۰
جدول ۳- ۲۷. تعداد جواز تأسیس و پروانه بهره برداری صادر شده توسط صنایع و معادن استان برای ایجاد کارگاه های صنعتی	۸۱
جدول ۳- ۲۸. میزان اشتغال ایجاد شده و سرمایه گذاری به تفکیک شهرستان های استان در سال های ۱۳۸۹ و ۱۳۹۰....	۸۱
جدول ۴- ۱. مقیاس ۹ کمیته ساعتی برای مقایسه دودویی معیارها.....	۹۰
جدول ۴- ۲. مقیاس ۹ کمیته ساعتی برای مقایسه دودویی گزینه ها.....	۹۱
جدول ۴- ۳. ویژگی های فرآیند تحلیل سلسله مراتبی.....	۹۲
جدول ۵- ۱. شاخص های مورد ارزیابی در زمینه ی امنیت استان.....	۱۰۳
جدول ۵- ۲. شهرستان های مورد بررسی.....	۱۰۴
جدول ۵- ۳. ضریب اهمیت و رتبه بندی معیارها.....	۱۰۴
جدول ۵- ۴. ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اقتصادی.....	۱۰۵
جدول ۵- ۵. ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اجتماعی.....	۱۰۶
جدول ۵- ۶. ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت سیاسی.....	۱۰۸
جدول ۵- ۷. نام و نام اختصاری شهرستان ها و شاخص های امنیت اقتصادی.....	۱۰۹
جدول ۵- ۸. ضریب اهمیت شهرستان ها به تفکیک برای هر یک از شاخص های امنیت اقتصادی.....	۱۰۹
جدول ۵- ۹. ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت اقتصادی.....	۱۱۰
جدول ۵- ۱۰. نام و نام اختصاری شهرستان ها و شاخص های امنیت اجتماعی.....	۱۱۲
جدول ۵- ۱۱. ضریب اهمیت شهرستان ها به تفکیک برای هر یک از شاخص های امنیت اجتماعی.....	۱۱۲
جدول ۵- ۱۲. ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت اجتماعی.....	۱۱۳
جدول ۵- ۱۳. نام و نام اختصاری شهرستان ها و شاخص های امنیت سیاسی.....	۱۱۵
جدول ۵- ۱۴. ضریب اهمیت شهرستان ها به تفکیک برای هر یک از شاخص های امنیت سیاسی.....	۱۱۵
جدول ۵- ۱۵. ضریب اهمیت نهایی شهرستان ها با توجه به شاخص های امنیت سیاسی.....	۱۱۶
جدول ۵- ۱۶. امتیاز نهایی شهرستان ها با توجه به ابعاد و شاخص های امنیت.....	۱۱۸
جدول ۵- ۱۷. رتبه بندی شهرستان ها بر اساس امنیت (از کم خطرترین تا پر خطرترین).....	۱۲۰

جدول ۵- ۱۸. شاخص های مورد ارزیابی در زمینه ی توسعه ی استان	۱۲۱
جدول ۵- ۱۹. درجه ی توسعه ی اجتماعی - فرهنگی شهرستان ها.....	۱۲۲
جدول ۵- ۲۰. درجه ی توسعه ی اقتصادی شهرستان ها	۱۲۴
جدول ۵- ۲۱. درجه ی توسعه ی زیربنایی شهرستان ها.....	۱۲۶
جدول ۵- ۲۲. امتیاز نهایی شهرستان ها با توجه به مجموع ابعاد توسعه.....	۱۲۸
جدول ۵- ۲۳. رتبه بندی شهرستان ها بر اساس توسعه (از توسعه یافته ترین تا محروم ترین)	۱۳۰
جدول ۶- ۱. نتیجه ی آزمون کولموگروف - اسمیرنوف	۱۳۷
جدول ۶- ۲. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت و توسعه	۱۳۷
جدول ۶- ۳. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت و توسعه ی اجتماعی - فرهنگی	۱۳۸
جدول ۶- ۴. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت و توسعه ی اقتصادی	۱۳۸
جدول ۶- ۵. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت و توسعه ی زیربنایی	۱۳۹
جدول ۶- ۶. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اجتماعی و توسعه	۱۳۹
جدول ۶- ۷. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اجتماعی و توسعه ی فرهنگی	۱۴۰
جدول ۶- ۸. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اجتماعی و توسعه ی اقتصادی	۱۴۰
جدول ۶- ۹. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اجتماعی و توسعه ی زیربنایی	۱۴۱
جدول ۶- ۱۰. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اقتصادی و توسعه	۱۴۱
جدول ۶- ۱۱. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اقتصادی و توسعه ی اجتماعی - فرهنگی	۱۴۲
جدول ۶- ۱۲. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اقتصادی و توسعه ی اقتصادی	۱۴۲
جدول ۶- ۱۳. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت اقتصادی و توسعه ی زیربنایی	۱۴۳
جدول ۶- ۱۴. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت سیاسی و توسعه	۱۴۳
جدول ۶- ۱۵. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت سیاسی و توسعه ی اجتماعی - فرهنگی	۱۴۴
جدول ۶- ۱۶. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت سیاسی و توسعه ی اقتصادی	۱۴۴
جدول ۶- ۱۷. نتیجه ی آزمون همبستگی پیرسون بین امنیت سیاسی و توسعه ی زیربنایی	۱۴۵
جدول ۶- ۱۸. Model Summary	۱۴۵
جدول ۶- ۱۹. ANOVA ^a	۱۴۶
جدول ۶- ۲۰. Coefficients ^a	۱۴۶
جدول ۶- ۲۱. اهداف، راهبردها، سیاست ها و اقدامات زمینه ساز محرک در استان	۱۵۰

شکل‌ها

- شکل ۲-۱. روابط متقابل توسعه و امنیت ۴۳
- شکل ۲-۲. مدل مفهومی تحقیق ۵۶
- شکل ۴-۱. مراحل انجام پژوهش ۱۰۰
- شکل ۵-۱. نمودار ضریب اهمیت معیارها ۱۰۵
- شکل ۵-۲. نمودار ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اقتصادی ۱۰۶
- شکل ۵-۳. نمودار ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت اجتماعی ۱۰۷
- شکل ۵-۴. نمودار ضریب اهمیت زیرمعیارهای امنیت سیاسی ۱۰۸
- شکل ۵-۵. نمودار ضریب اهمیت نهایی شهرستان‌ها با توجه به شاخص‌های امنیت اقتصادی ۱۱۰
- شکل ۵-۶. نمودار ضریب اهمیت نهایی شهرستان‌ها با توجه به شاخص‌های امنیت اجتماعی ۱۱۳
- شکل ۵-۷. نمودار ضریب اهمیت نهایی شهرستان‌ها با توجه به شاخص‌های امنیت سیاسی ۱۱۶
- شکل ۵-۸. نمودار امتیاز نهایی شهرستان‌ها با توجه به ابعاد و شاخص‌های امنیت ۱۱۸
- شکل ۵-۹. نمودار رتبه بندی امنیت شهرستان‌ها ۱۲۰
- شکل ۵-۱۰. نمودار توسعه‌ی اجتماعی - فرهنگی شهرستان‌ها ۱۲۲
- شکل ۵-۱۱. نمودار توسعه‌ی اقتصادی شهرستان‌ها ۱۲۴
- شکل ۵-۱۲. نمودار توسعه‌ی زیربنایی شهرستان‌ها ۱۲۶
- شکل ۵-۱۳. نمودار توسعه‌ی شهرستان‌ها (شامل مجموع شاخص‌ها) ۱۲۸
- شکل ۵-۱۴. نمودار رتبه بندی توسعه‌ی شهرستان‌ها ۱۳۰
- شکل ۶-۱. نمودار رتبه بندی امنیت و توسعه‌ی شهرستان‌ها ۱۳۵

نقشه‌ها

- نقشه ۳-۱. تقسیمات سیاسی استان ۵۸
- نقشه ۳-۲. تقسیمات کشوری ۵۸
- نقشه ۳-۳. تقسیمات سیاسی شهرستان ایرانشهر ۶۲
- نقشه ۳-۴. تقسیمات سیاسی شهرستان چابهار ۶۳
- نقشه ۳-۵. تقسیمات سیاسی شهرستان خاش ۶۴
- نقشه ۳-۶. تقسیمات سیاسی شهرستان دلگان ۶۵
- نقشه ۳-۷. تقسیمات سیاسی شهرستان زابل ۶۶
- نقشه ۳-۸. تقسیمات سیاسی شهرستان زابلی ۶۷
- نقشه ۳-۹. تقسیمات سیاسی شهرستان زاهدان ۶۸
- نقشه ۳-۱۰. تقسیمات سیاسی شهرستان زهک ۶۹
- نقشه ۳-۱۱. تقسیمات سیاسی شهرستان سراوان ۷۰
- نقشه ۳-۱۲. تقسیمات سیاسی شهرستان سرباز ۷۱
- نقشه ۳-۱۳. تقسیمات سیاسی شهرستان سیب و سوران ۷۲
- نقشه ۳-۱۴. تقسیمات سیاسی شهرستان کنارک ۷۳
- نقشه ۳-۱۵. تقسیمات سیاسی شهرستان نیکشهر ۷۴
- نقشه ۳-۱۶. تقسیمات سیاسی شهرستان هیرمند ۷۵
- نقشه ۳-۱۷. ساختار فضایی استان سیستان و بلوچستان ۷۷
- نقشه ۵-۱. پهنه‌بندی امنیت اقتصادی در سطح استان ۱۱۱
- نقشه ۵-۲. پهنه‌بندی امنیت اجتماعی در سطح استان ۱۱۴
- نقشه ۵-۳. پهنه‌بندی امنیت سیاسی در سطح استان ۱۱۷
- نقشه ۵-۴. پهنه‌بندی امنیت (شامل مجموع شاخص‌ها) در سطح استان ۱۱۹
- نقشه ۵-۵. پهنه‌بندی توسعه‌ی اجتماعی - فرهنگی در سطح استان ۱۲۳
- نقشه ۵-۶. پهنه‌بندی توسعه‌ی اقتصادی در سطح استان ۱۲۵
- نقشه ۵-۷. پهنه‌بندی توسعه‌ی زیربنایی در سطح استان ۱۲۷
- نقشه ۵-۸. پهنه‌بندی توسعه (شامل مجموع شاخص‌ها) در سطح استان ۱۲۹

بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی (مطالعه موردی: استان سیستان و بلوچستان)

صفورا حیدری

مناطق مرزی جنوب شرق کشور یکی از بارزترین موارد نابرابری فضایی به لحاظ توسعه در کشور معرفی شده‌اند که بدلیل گسستگی فضای سرزمینی آن از بقیه کشور، تأثیرگذاری این منطقه در مقیاس کشوری بسیار کم‌رنگ گردیده و باعث شده این استان از مناطقی باشد که جزء یکی از محروم‌ترین استان‌های کشور محسوب گردد. در این راستا هدف از انجام پژوهش تبیین رابطه امنیت و توسعه شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان در جهت یافتن عواملی که تنش‌های موجود را کاهش داده و دستیابی به راهکارهایی جهت برقراری توسعه‌ی نسبی در سطح منطقه می‌باشد. پژوهش حاضر براساس هدف، کاربردی و از نوع تحقیقات علمی می‌باشد؛ براساس ماهیت و روش از دو روش توصیفی - تحلیلی و همبستگی استفاده شده است. ابتدا امنیت و ابعاد آن براساس شاخص‌های به دست آمده طی انجام مطالعات کتابخانه‌ای و میدانی با استفاده از تکنیک AHP برای هریک از شهرستان‌های استان مورد ارزیابی قرار گرفته سپس توسعه و ابعاد آن نیز با توجه به شاخص‌های استخراج شده، در سطح هر شهرستان با استفاده از روش تاکسونومی بررسی گردید. به این ترتیب رتبه‌بندی شهرستان‌ها به لحاظ امنیت و توسعه حاصل شد. در ادامه با استفاده از روش همبستگی ارتباط میان ابعاد امنیت و توسعه در سطح استان آزمون پیرسون گرفته‌شد و نتایج به دست آمده حاکی از آن بوده که امنیت و ابعاد آن با توسعه و ابعاد آن شامل توسعه‌ی اجتماعی - فرهنگی و اقتصادی ارتباط چشمگیری داشته به گونه‌ای که تغییر در هر بعد از امنیت تأثیر به‌سزایی بر توسعه و ابعاد آن خواهد داشت و بالعکس. تنها در زمینه‌ی توسعه‌ی زیربنایی همبستگی معنادار حاصل نشد که این مسأله با توجه به اینکه استان از لحاظ استقرار دارای فرصتی یگانه در میان تمام استان‌های کشور می‌باشد قابل توجه است. درنهایت بین امنیت و توسعه رگرسیون گرفته‌شد که براساس نتایج، ۹۱/۶ درصد از توسعه‌ی استان را می‌توان با برنامه‌ریزی در راستای بهبود امنیت استان تبیین نمود.

کلیدواژه: مناطق مرزی، امنیت، توسعه، سیستان و بلوچستان